

सावसाने तु ब्राह्मणानपि भोजयेत् । एवं प्रपूजयेन्नित्यं
सप्तरात्रं दिने दिने । तातारमिति मन्त्रोऽयं वासवस्य
परः प्रियः । एवं कृत्वा दिवाभागे शक्रोत्थापनमादितः ।
अवधुत्तुतायाञ्च द्वादश्यां पार्थिवः स्वयम् । अन्तपादे
भरण्यास्तं निशि शक्रं विसर्जयेत् । सुप्तेषु सर्वलोकोषु
यथा राजा न पश्यति । “सङ्घं सुरासुरगणैः पुरन्दर !
यतक्रतो ! । उपहारं गृहीत्वेनं महेन्द्रध्वजं गम्यताम्” ।
उत्पाते सप्तरात्राणि तथोपप्लवदर्शने । व्यतीत्यं शनि-
भौमौ च अन्यत्रोऽपि विसर्जयेत् । यस्मिन्कस्मिन् दिने
चैव स्मृतकालो विसर्जयेत् । तथा रक्षेन्मृगः केतुं न पते
च्छकुनिर्यथा । शनैः शनैः पातयेत्तं यथोत्थापनमादितः ।
विष्टुष्टं शक्रकेतुं तं सालङ्कारं तथा निशि । क्षिपेद्देवेन
मन्त्रेण अग्राधे सन्निवे नृपः । “तिष्ठ केतो ! महाभाग !
यावत्संवत्सरं जले । भवाय सर्वलोकानामन्तराय-
विनाशक !” । उत्थापयेत्तूर्य्यारवैः सर्वलोकस्य वै पुरः । एवं
यः कुरुते पूजां वासवस्य महात्मनः । न तस्य राज्ये दुर्मित्रं
नतयो नाप्यधर्मकृत्” । “इन्द्रध्वजसमुत्थानं प्रमादात्
कृतं यदि । तदा द्वादशमे वषं कर्त्तव्यं नान्तरा पुनः”
ति० त० भविष्य० । पञ्चमाष्टमदिनयोर्विसर्जने शक्यमेव यथा
व्यवस्था । इन्द्रकेतुशक्रध्वजादयोऽप्यत्र ।

इन्द्रनक्षत्रं न० । इन्द्रस्वामिकं नक्षत्रम् । १ ज्येष्ठानक्षत्रे तस्य
तत्स्वामिकत्वात् तथात्वम् । अक्षेष्वागृह्ये ४८६ पृष्ठे नक्षत्र-
चरा उक्ताः । इन्द्रनामकं नक्षत्रम् । २ फल्गुनीनक्षत्रे च ।
फल्गुनीनक्षत्रस्य इन्द्रनामकत्वमाह शत० ब्रा० २, १,
२, ११ । यथा “फल्गुनीष्वग्नी आदधीत । एता वा इन्द्र-
नक्षत्रं यत्फल्गुन्योऽप्यस्य प्रतिनाम्नोऽर्जुनो ह वै नामेन्द्रो-
यदस्य गुह्यं नामार्जुन्यो वै नामैतास्त्वा एतत् परोक्षमाच-
क्षते फल्गुन्य इति कोऽज्ञो तस्या गुह्यं नाम यहीतम्
इन्द्रो वै यजमानस्तस्य एवेतन्नक्षत्रं अग्नी आधत्ते”

इन्द्रनेत्रं न० ६ त० । १ शक्रनेत्रे २ सहस्रसंख्यायाञ्च ।

इन्द्रनीलं पु० इन्द्र इव नीलः श्यामः । (पाद्मा) इति
ख्याते जरकतमतमणौ तन्मन्त्रसंज्ञं रत्नपरीक्षायाम्
“कीरमध्ये क्षिपेन्नीलं कीरञ्चेन्नीलतां व्रजेत् । इन्द्रनील
इति ख्यातः सर्वरत्नोत्तमोत्तमः” । अस्य नीलवर्णत्वं च
रघौ गङ्गायमुनासंगमे यमुनासादृश्याय वर्णितम् यथा
“चचित् प्रभातेपिभिरिन्द्रनीलैर्मुक्तामयी यदिरिवानुविद्धा
अन्यत्र साक्षात् सितपङ्कजानामिन्दीवरैस्तुखितान्तरैव”
“प्रायेन्द्रनीलं किमुतोऽन्यसूक्ष्मं” रघुः । “एकं मुक्तागुण-

मिव भुवः स्थूलमध्येन्द्रनीलम्” “पेशलैरिन्द्रनीलैः” मेघदू० ।
अस्य हिं हलदीपसम्भवत्वे महानीलसंज्ञा यथा हि “महा-
महानीलशिलारुचः पुरः” माघव्याख्यायां मञ्जिनाथेन
“सिंहहास्याकरोद्भूता महानीलास्तु ते स्मृताः” इति अग-
स्त्यवाक्यं प्रमाणतयोपन्यस्तम् । “वापीष्वन्महानीलद-
लासु” माघः वाख्याने तेन तदेवोक्तम् ।

इन्द्रपत्नी स्त्री ईत० । १ पुलोमजायां शय्याम् । “उताहमस्मि-
वोरिणोन्द्रपत्नी मरुत् सखा विश्वकादिन्द्र उत्तरः” ऋ०
१० ऋ० ६, ८ । इन्द्रस्य पतिः पालयितो ‘सपूर्वाञ्चेति’ पा०
छोप् चुक् च । २ इन्द्रपालयितोषु इडादिषु त्रिष्टुभु देवेषु
च ‘होता यत्तत्तिस्रो देवीर्न भेषजं त्रयस्त्रिधातवोऽपस
इडासरस्वती मारतो महीः । इन्द्रपत्नीर्हविष्मतीः’ यजु०
२८, ८ । “इन्द्रपत्नीः इन्द्रस्य पालयित्रः, वेददी० शची
तु शुक्रपहस्य प्रयधिदेवता ‘शची प्रयधिदेवतमिति शुक्र-
ध्यानम् । विवाहादौ पूजनीयषोडशषाट्कालान्तरता च ।
इन्द्रपत्नी स्त्री इन्द्र इव लोभं पर्यसस्याः जातित्वात् लोभ्य ।
अधोधिभेदे । “कालानुसार्य्यं गुरुकोचमुद्गारास्त्राशेत
शिवेन्द्रपर्यायः” सुशु० ।

इन्द्रपर्वतं पु० इन्द्रनामकः पर्वतः । १ महेन्द्रपर्वते इन्द्रवर्णः
पर्वतः । २ नीलवर्णे गिरिभेदे “वेदेहस्यस्तु कौन्तेय इन्द्र-
पर्वतवासिनः । किरातानामधिपतीनजयत् सप्त
पाण्डवः” भा० सं० २८ अ० ।

इन्द्रपुत्रा स्त्री इन्द्रः उवो यस्याः । अदित्याम् । तस्या इन्द्र-
जननीत्वात् तथात्वम् ।

इन्द्रपुष्पी स्त्री इन्द्र इव नीलं पुष्पमस्याः जातित्वात् लोप् ।
(विषकाङ्गला) जाङ्गलीष्ट्ये । “अर्कालंकराद्भयनागदन्ती-
मयूरकभार्गीरास्तेन्द्रपुष्पीस्तुद्रश्चेत्यादि” सुशुतः । वा कपि-
अतदस्ये इन्द्रपुष्पिकाप्यत्र

इन्द्रपुरोहितं पु० ७ त० । सुराचार्य्ये दृष्टस्य तौ

इन्द्रप्रमतिं पु० ऋग्वेदाध्ययनार्थं व्यासेन शिष्यत्वेन गृहीतस्य
पैलस्य ऋषेः शिष्यभेदे । “प्रथमं व्यासशिष्यस्तु पैल ऋग्-
वेदपादपम् । इन्द्रप्रमतये प्रादात् विभज्य पञ्च संहिताः”
अग्नि पु० । “एकैकां संहितां ब्रह्मन् एकैकस्मै ददौ विभुः ।
पैलाय संहितामाद्यां बह्वृचास्त्रासुवाच ह” । इत्युपक्रम्य
‘पैलः स्वसंहितामूचे इन्द्रप्रमतये मुनिः’ भाग० १२ स्क० ६ अ० ।

इन्द्रप्रस्थं न० इन्द्रस्य इन्द्रस्थानभरोः प्रस्थ इव (दिङ्गोति)
ख्याते पुरे । “इन्द्रप्रस्थगमस्तावत् कारि मा सन्तु चेदयः”
माघः । “इन्द्रप्रस्थं लकप्रस्थं माकन्दं वारणावतम् । इति